

BERGEN
KOMMUNE

NY FRITIDSKLUBB I YTREBYGDA

En kvalitativ undersøkelse blant barn og foreldre
om oppstart av ny fritidsklubb

Rapport nr. 9 i rapportserie fra Seksjon for plan og analyse,
Byrådsavdeling for kultur, frivillighet og inkludering

Rapportserie fra Bergen kommune, Byrådsavdeling for kultur, frivillighet og inkludering, Seksjon for plan og analyse:

1. Bergen kommunes barnefamiliepanel: Kart-app med barns deltagelse i fritid <https://barnefamiliepanelet.shinyapps.io/kart/> (april 2020).
2. Koronatiden i Bergen - Oversiktsrapport (august 2020).
3. Kjennskap og bruk av noen bergenske kulturarenaer (oktober 2020).
4. Kven deltek og kva kostar det? – Barn og unges fritidsaktivitetar i Bergen (mai 2021).
5. Effekten av korona på kultur, idrett og fritid medio 2021 (september 2021).
6. Barn og unge i Vestland: Faste organiserte aktivitetar 2022 (november 2022, revidert utgåve mars 2023).
7. Barn og unge i Vestland: Publikumsaktivitetar 2022 (november 2022, revidert utgåve mars 2023).
8. Dokumentasjonsrapport for fire felt 2019-2022. Bergen kommunes barnefamiliepanel og Vestland fylkeskommunes barnefamiliepanel (oktober 2023).
9. Ny fritidsklubb i Ytrebygda. En kvalitativ undersøkelse blant og foreldre om oppstart av ny fritidsklubb (oktober 2023).

Rapportene er tilgjengelig på [Bergen kommune sine nettsider](#). Kontakt er William.Hazell@Bergen.kommune.no.

Om rapporten:

Rapporten er basert på en kvalitativ undersøkelse om oppstart av ny fritidsklubb i Ytrebygda. Datainnsamling til rapporten ble gjennomført våren 2023 av rådgiver Ingrid Brandal Mosesen (Fana og Ytrebygda kulturkontor) og rådgiver Rebecca Dyer Ånensen (seksjon for plan og analyse ved BKFI). Rapporten er utarbeidet av rådgiver Rebecca Dyer Ånensen, rådgiver Ingrid Brandal Mosesen og seksjonssjef William Hazell. Rapporten ble ferdigstilt i oktober 2023.

Takk til personalet på Skranevatnet skole og spesielt avdelingsleder, Bjørnar Vold, for god hjelp til rekrutterings av respondenter, og tusen takk til ungdommene og foreldrene som delte sine meninger med oss.

Forsidebilder:

Fra øverst venstre: Unsplash, Tonje Froastad (tegnekurs med graffiti,) Ingrid Brandal Mosesen (gatekunstworkshop)

Fra nederst venstre: Bergen kommune (fra Knutepunkt Møllaren), Leon Frick (fra Nesttun ungdomsklubb), Ingrid Brandal Mosesen (gatekunstworkshop).

BERGEN
KOMMUNE

Innhold

INNLEDNING FRA BYRÅDEN.....	2
1 BAKGRUNN FOR NY FRITIDSKLUBB I YTREBYGDA	3
1.1 Litt om fritidsklubb som konsept	3
1.2 Hvorfor fritidsklubb i Ytrebygda	3
2 OM UNDERSØKELSEN.....	5
2.1 Forarbeid – Kunnskapsstatus og samtale med fritidsklubb på Rothaugen	5
2.2 Fokusgrupper	6
2.2.1 Rekruttering og gjennomføring	6
2.2.2 Om utvalget	7
2.2.3 Personvern.....	7
2.3 Spørreundersøkelse for foreldre og barn som skulle starte ungdomsskole	7
3 HVA FORELDRE OG BARN SIER.....	8
3.1 Hvordan ser hverdagen til ungdom (og foreldre) ut?	8
3.1.1 Idrett og venner	8
3.1.2 Viktigheten av lokale aktivitetstilbud	9
3.1.3 Behov for et sted å henge	9
3.2 Hva assosierer ungdom og foreldre med fritidsklubb?	10
3.3 Hva skal til for at ungdom deltar på fritidsklubb?	10
3.3.1 Kommunikasjon og rekruttering.....	10
3.3.2 Klare rammer og trygge voksne	11
3.3.3 Medvirkning og valgfrihet.....	12
3.3.4 Sosiale aktiviteter man ikke kan gjøre hjemme.....	12
3.3.5 Alder og kjønn	13
3.3.6 Mat	14
4 OPPSUMMERING OG KLUBBEN SOM ÅPNET	15
5 RELEVANTE KILDER	16
6 VEDLEGG	17
6.1 Plan for gjennomføring og prosess i korte trekk	17
6.2 Invitasjon og informasjonsskriv med samtykkeskjema	19
6.3 Intervjuguide	23
6.4 Spørreskjema til fokusgrupper med foreldre	25
6.5 Spørreskjema delt ut på foreldremøte	26

INNLEDNING FRA BYRÅDEN

Fritidsklubber er åpne møteplasser for barn og ungdom. Her kan unge komme sammen uten forpliktelser til oppmøte eller betaling, og på et sted tilrettelagt for sosiale relasjoner, og trygge oppvekstmiljøer.

Tre faglige tradisjoner møtes i fritidsklubbene; det kulturfaglige, det sosialfaglige og det demokratiske. I Norge kom de første fritidsklubbene på 1950-tallet, begrunnet med forebygging av ungdomskriminalitet og utvikling av ungdomskulturen. I dag legges det mer vekt på fritidsklubbens bidrag til å skape gode lokalsamfunn hvor ungdom gis anledning til inkludering, deltakelse i meningsfulle aktiviteter og medbestemmelse.

Det er også en økende oppmerksomhet på fritidsklubbens betydning for folkehelsen. Fra siste nasjonale folkehelsemelding kan vi lese at:

«Klubbene bidrar til å utjevne sosiale forskjeller, og mange klubber jobber aktivt med å motvirke marginalisering av barn og unge som er berørt av fattighedsproblematikken. (...) Tradisjonelt har fritidsklubben vært den eneste offentlige arena som er åpen for alle ungdom på deres fritid og som vektlegger ungdomsinitiert aktivitet. Det er derfor viktig at kommunen styrker sitt arbeid på dette området for best mulig effekt av regjeringens satsninger gjennom nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom og storbyordning.»

En særegenhet med fritidsklubbene er at de får med barn og unge som deltar mindre i organiserte fritidsaktiviteter. Ungdom med mindre penger eller utdanning hjemme bruker tilbudet oftere enn ungdom med mye ressurser. Det samme gjelder minoritetsungdom og ungdom som forteller å ha vært utsatt for mobbing eller har problemadferd. Dette er blant grunnene til at fritidsklubber er viktig kommunal politikk. Gjennom barnefamiliepanelet ser vi at vi trenger å satse mer her: Bergenske barn og unge har lavere deltagelse i fritidsklubber enn andre kommuner, og deltagelsen er ulik etter bydel, fra 5% av de mellom 6 og 15 år i Fyllingsdalen til 12% i Arna/Åsane.

Byrådet satser på fritidsklubber med 3 nye klubber i 2023 og forslag om 2 nye i 2024. Og skal disse klubbene bli best mulige må vi etablere de riktig. Dette er bakgrunnen for undersøkelsen du leser nå. Denne kvalitative undersøkelsen er knyttet spesifikt til etablering av en ny klubb i Ytrebygda, hvor grupper av barn og av foreldre forteller om hva de ønsker i en ny klubb. Den gir verdifull innsikt på lokalt nivå, som belyser tendenser vi ser i tall fra Bergen kommunes Barnefamiliepanel og i nasjonal forskning på feltet. Undersøkelsen har påvirket hvordan den nye klubben i Ytrebygda ble utformet og markedsført, og den inngår i en løpende diskusjon i byrådsavdelingen om videreutvikling av alle våre fritidsklubber.

Eduardo «Doddo» Andersen

Byråd for kultur, frivillighet og inkludering

1 BAKGRUNN FOR NY FRITIDSKLUBB I YTREBYGDA

Kulturetaten i Bergen kommune har de siste årene hatt fritidsklubber som et satsingsområde. Etaten erfarer at sosiale møteplasser med kompetente voksne som tilbyr kulturaktiviteter er en god metode for å inkludere flere barn og unge.

Som et svar på få kulturtilbud for barn og unge i Ytrebygda har bystyret vedtatt midler til en ny ungdomsklubb i bydelen. Klubben legges til Sandsli hvor det er gode kulturlokaler samlokalisert med bydelens største barne- og ungdomsskole.

Når nye tilbud etableres må de ha attraktivt innhold, lokalisering og tidspunkt. I henhold til strategier i Bergen kommune er medvirkning avgjørende for å lykkes (Kulturstrategi for ungdom 2022-2026). For å forankre den nye fritidsklubben lokalt, og for å sikre medvirkning, ble det derfor gjennomført en kvalitativ undersøkelse blant skoleungdom og foreldre som bor i området til klubben.

Denne rapporten presenterer prosess og resultater med utgangspunkt i problemstillingene:

- Hva skal til for at barn og unge i nærmiljøet skal delta og trives på den nye fritidsklubben?
- Hva skal til for at foreldre ønsker at deres barn skal delta på fritidsklubben?

Innledningsvis ser vi på hva en fritidsklubb er, og hvorfor det opprettes en fritidsklubb i Ytrebygda bydel. I kapittel 2 går vi inn på metode og prosess, før vi i kapittel 3 presenterer resultatene. Siste kapittel gir en kort oppsummering og anbefalinger for videre arbeid med fritidsklubber som et verktøy for inkludering.

1.1 Litt om fritidsklubb som konsept

Fritidsklubb har vært en viktig del av fritidslivet til barn og unge i Norge siden 1950-tallet. Gjennom 70 år har innholdet variert fra rene møtesteder for å henge, til mer strukturerte tilbud med kurs og aktiviteter. Den politiske motivasjonen bak klubbene har vært en blanding av sosialpolitikk og kulturpolitikk, med lav terskel for deltakelse som ledestråd.

I de senere årene er det kommet til mer forskning på fritidsklubb og hvilken plass de har i barn og unges fritid. Det er den frie formen, med vekt på det åpne møtestedet, som tiltrekker seg barn og unge fra forskjellige livssituasjoner, og særlig de fra de mest ressursvake hjem. De ressursvake deltar ellers mindre i organiserte fritidsaktiviteter. En ser også at de som går ofte på fritidsklubb har flere sterke vennerelasjoner enn de som ikke gjør det, men noe svakere bånd til foreldre og skolen, samt en lavere vurdering av egen helse. Fritidsklubben er derfor viktig for å øke deltakelsen blant barn og unge fra familier med mindre ressurser, og for å skape møteplasser blant ungdom fra forskjellige sosiale lag.

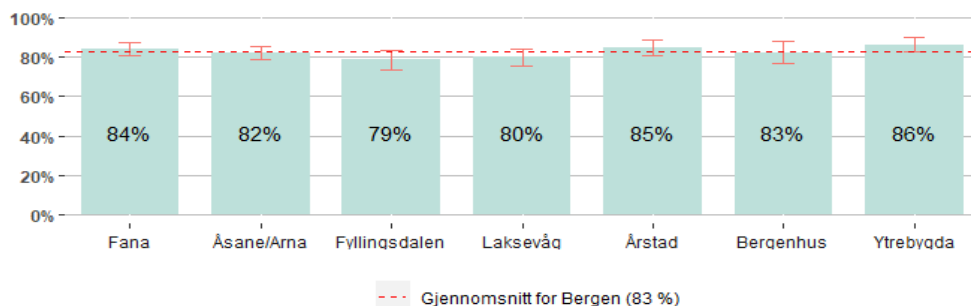
Det kommer stadig nye bevis på at deltakelse i kulturaktiviteter har positive effekter, både når det gjelder skoleprestasjoner, nettverksbygging, og for god helse og livskvalitet. Resultater fra blant annet Bergen kommunes Barnefamiliepanel viser at deltakelse i kulturaktivitet er særlig preget av foreldrenes utdanningsnivå. Satsning på lavterskel kulturtilbud som fritidsklubb vil derfor kunne ha en sosialt utjevne effekt med mange ringvirkninger.

1.2 Hvorfor fritidsklubb i Ytrebygda

Ytrebygda har hatt en rask utbygging de siste tiårene og bydelen har mange barn og unge.

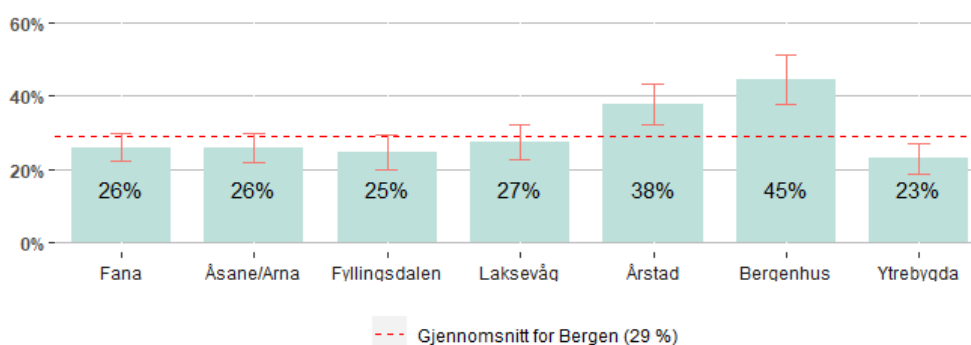
Barn og unge i bydelen har idrettsdeltagelse på topp i Bergen. Tall fra Bergen kommunes Barnefamiliepanel viser at 86 % av de mellom 6 og 15 år har minst én idrettsaktivitet på fritiden.

Figur 1: Andel barn og unge (6-15 år) som deltok på organiserte idrettsaktiviteter våren 2022 etter bydel i Bergen. Svar: 4116

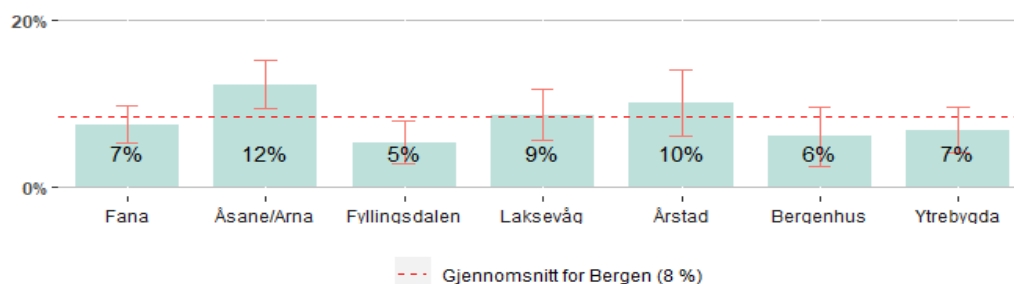
Ytrebygda er derimot svakest av bydelene på deltakelse i kulturaktivitet, viser tall fra Barnefamiliepanelet.

Figur 2: Andel barn og unge (6-15 år) som deltok på organiserte kulturaktiviteter våren 2022 etter bydel i Bergen. Svar: 4132

Ser vi isolert på fritidsklubb viser tallene også her at Ytrebygda er blant bydelene med lavest deltakelse.

Figur 3: Andel barn og unge (6-15 år) som deltar jevnlig på fritidsklubb etter bydel i Bergen. Svar: 4111

Folkemøter og tidligere undersøkelser viser også at flere fritidstilbud på kulturfeltet er ønskelig i Ytrebygda. Barn og unge har få møteplasser og trekkes blant annet mot bybanen og mot kjøpesentre som Lagunen og Fanatorget.

2 OM UNDERSØKELSEN

Denne undersøkelsen hadde tre formål.

- Det mest åpenbare formålet er å konkretisere hva det er behov for i Ytrebygda når det gjelder kultur/fritidstilbud og hvordan fritidsklubben kan bidra til å dekke behovet.
- Et annet viktig formål er bidra til lokal forankring av fritidsklubben. Gjennom undersøkelsen etableres kontakt med skole, ungdom og foreldre i området, og slik ble det skapt en bevissthet og et engasjement rundt klubben i forkant av oppstart.
- Til sist har det vært et mål at både prosessen og den ferdige rapporten skal gi verktøy til utvikling av fritidsklubber generelt i kulturetaten i Bergen kommune, og økt bruk av undersøkelser ved utviklingsprosjekter.

I denne delen vil vi derfor gi en kort gjennomgang av prosessen med råd til hva man bør tenke på om man ønsker å gjøre lignende undersøkelser.

Arbeidet med datainnsamling har vært en tredelt prosess:

1. Forarbeid – hva vet vi allerede og hvilke erfaringer kan vi trekke på?
2. Fokusgruppeintervjuer med barn og foreldre
3. Spørreundersøkelse delt ut til barn og foreldre på foreldremøte

Arbeidet med datainnsamlingen ble gjort i perioden fra mars til mai 2023.

2.1 Forarbeid – Kunnskapsstatus og samtale med fritidsklubb på Rothaugen

I forarbeidet til en undersøkelse er det viktig å spørre seg; hva vet vi allerede?

Første steg i en undersøkelse er alltid å orientere seg i feltet man ønsker å studere. I delkapittel 1.1 gir vi derfor en oppsummering av relevant forskning om fritidsklubber, både på nasjonalt nivå og lokalt i Bergen.

Videre er det å undersøke hvilke erfaringer som er gjort lokalt med fenomenet som undersøkes. I Bergen er det 20 kommunalt drevne fritidsklubber (junior- og ungdomsklubber) fordelt på bydelene. Klubbene er forskjellige både i struktur (type lokale, åpningstider, bemanning o.l.) og i type aktiviteter som tilbys.

Fritidsklubben i Ytrebygda vil ta i bruk lokaler i tilknytning til Skranevatnet skole. Som en del av forarbeidet til undersøkelsen tilbragte vi derfor en ettermiddag på Rothaugen UNG, en kommunalt driftet fritidsklubb som også benytter skolens lokaler, for å dra nytte av deres erfaringer. Klubben er for ungdomstrinnene (8.-10. klasse). Klubblederne jobbet på flere klubber i Bergen kommune og hadde derfor en bred erfaring å trekke av.

Det kom frem flere fordeler med samlokasjon av skole og fritidsklubb, blant annet at det var lett for skoleelevene å gå rett over på klubben etter skoletid, de hadde tilgang på spesialrom (musikk/bandrom, formgivingsrom, kantine osv.) som kunne brukes til aktiviteter på klubben, og viktig informasjons- og ressursutveksling utveksling mellom skole og klubb. Et eksempel på det siste er at miljøassistenter på skolen følger noen av elevene over på klubben, noe som gir en trygghet for både klubbmedtakere og klubbledere, og bidrar til at klubblederne kan tilrettelegge aktivitet i større grad. En av ungdommene som var til stede påpekte at deltakelse på klubben i skolens lokaler gav ham bedre assosiasjoner til skolen.

Et uforløst potensiale på Rothaugen var svak kommunikasjon med skolens ledelse og lærere. Med økt kommunikasjon mellom skole og klubb, kunne begge fått økt innsikt i interesser og utfordringer blant elevene, og øke rekruttering til klubben. Et konkret råd til den nye klubben i Ytrebygda var å etablere tidlig og god kontakt med skolen. Det er også viktig at det lages et tydelig skille mellom

skole og klubb, f.eks. at man skriver seg på en liste når man kommer inn, blir tydelig tatt imot av en klubbleder, og at det er store plakater med informasjon om klubben.

Andre generelle betraktninger på Rothaugen var viktigheten av å etablere klare regler for klubben, at kjønnsbalanse i personalet også kan bidra til kjønnsbalanse blant deltakerne, og man må vurdere hvor stort aldersspenn som er hensiktsmessig. Generelt er fritidsklubbene i Bergen delt inn i juniorklubber (5.-7. klasse) og ungdomsklubber (8.-10. klasse). Personale på Rothaugen har verdifull kompetanse som kan oversettes til aktivitet som instrumentspilling og bruk av lydutstyr, og tegning og animasjon. En av ungdommene på klubben sa at det var fint med en miks av mer organiserte aktiviteter og hending, og at det beste med klubben er at den eksisterer og at man kan droppe innom.

Basert på samtaler med ansatte og brukere på Rothaugen UNG laget vi undersøkelsen om fritidsklubben i Ytrebygda.

2.2 Fokusgrupper

For å finne ut hva som skal til for at barn og unge deltar og trives på den nye fritidsklubben, og for å vite hva foreldrene ønsker, måtte vi snakke med dem. Spørsmål rundt fritidsbruk og ønsker egner seg godt for diskusjon, så gruppeintervju, også kalt fokusgrupper, ble valgt som metode.

Når man skal gjennomføre fokusgrupper er det viktig å tenke gjennom hva som er den mest hensiktsmessige sammensetningen av grupper (f.eks. alder, kjønn, sosial bakgrunn, og om deltakerne kjenner hverandre eller ikke), og hvor mange grupper det vil være hensiktsmessig å gjennomføre. Her må man tenke på problemstillingen, men også tiden man har til rådighet til innsamling og analyse av materiale (mye datamateriale kreve også mye analysetid!). Man må også vurdere størrelsen på gruppen ut fra tema som skal diskuteres og hvor erfaren man er med å lede gruppediskusjoner. En generell regel er mellom 5 og 10 deltaker i hver gruppe (se f.eks. Morgan (1997)). Ut fra disse betraktningene bestemte vi oss for å utføre fire fokusgrupper; to med barn og to med foreldre. Vi tok sikte på å rekruttere 6-8 deltakere i hver gruppe, og etterstrebe en 50/50 kjønnsbalanse.

Barn har en rett til å bli hørt om tema som angår dem, men intervju med barn krever noen ekstra forhåndsregler. Vi måtte tenke ekstra nøye gjennom spørsmålstillingene slik at vi ikke fisket etter sensitiv informasjon, eller informasjon som kunne få negative konsekvenser for barna i en gruppesetting. Fordi det er en maktskjevhet i intervjusituasjoner med barn, vurderte vi det som bra om barna kjente hverandre fra før. Vi etterstrebet derfor å rekruttere til hver gruppe fra samme skoleklasse. Barn under 15 år kan heller ikke samtykke selv. Vi intervjuet derfor kun barn der foreldrene hadde samtykket (mer om dette under personvern).

I forkant av intervjuene utarbeidet vi intervjuguider, informasjonsskriv med samtykkeskjema (i samråd med personvern og informasjonssikkerhets koordinator i byrådsavdelingen) og invitasjon til undersøkelsen.

2.2.1 Rekruttering og gjennomføring

For å rekruttere både ungdom og foreldre tok vi kontakt med Skranevatnet skole og fikk hjelp til å sende ut invitasjon og samtykkeskjema til skoleklasser gjennom Vigilo. For å gjøre det attraktivt å delta, og kanskje appellere de mindre ivrige, annonserte vi at deltakerne ville være med i en trekning om to gavekort til Rush trampolinepark.

Når man rekrutterer respondenter, er det viktig å gå bredt ut for å ta høyde for frafall. Vi henvendte oss til de eldste på barneskolen og de yngste på ungdomsskolen for å forankre klubben hos de litt yngre ungdommene. I invitasjonen som ble sendt ut oppfordret vi både barn og foreldre til å delta. Fra barneskoleklassene fikk vi god respons, men fra ungdomsskoleklassene var det lite interesse. Vi etterstrebet en 50/50 kjønnsbalanse, men endte med litt flere gutter enn jenter i barnegruppene og flere kvinner enn menn i foreldregruppene.

De to fokusgruppene med barn ble gjennomført i hver sin midttid, mens foreldregruppene ble satt til kveldstid. Vi serverte litt snacks for å lage en hyggelig stemning. Vi var to moderatorer, noe som er fordelaktig når man gjennomfører intervju i grupper. Da kan én lede og stille spørsmål, og én notere og evt. komme med oppfølgingsspørsmål. I tillegg tok vi opp samtalen med diktafon, etter samtykke fra både barn og foreldre (også opplyst om i informasjonsskriv). For å få bakgrunnsinformasjon om foreldrene på en anonym måte, ba vi de fylle ut et kort spørreskjema i starten av intervjuet. Fokusgruppene med barn varte i ca. 45 min, mens foreldregruppene varte i 1 t og 30 min. Diskusjonen rundt bordet var livlig i alle gruppene.

2.2.2 Om utvalget

I barne-/ungdomsgruppen hadde vi til sammen 8 personer (3 jenter og 5 gutter) i alderen 10-12 år fordelt på to fokusgrupper.

I foreldregruppen hadde vi til sammen 7 foreldre (5 kvinner og 2 menn) fordelt på to fokusgrupper. Alle foreldrene hadde mellom 2 og 3 barn i alderen 6-16 år. Barna deres hadde varierende grad av fritidsaktiviteter, der flest drev med idrett og noen få med kulturaktiviteter. 3 av foreldrene hadde minst ett barn uten en fast fritidsaktivitet. Alle foreldrene hadde mer enn 3-årig høyere utdanning som høyeste utdanningsnivå i husholdningen. 2 av 7 oppgav at de hadde sagt nei til en fritidsaktivitet for et av barna fordi det var for dyrt.

2.2.3 Personvern

Alle deltakerne fikk et informasjonsskriv med et samtykkeskjema. Her beskrives formålet med undersøkelsen, hva de samtykker til om de deltar og hva som vil skje med dataene etterpå. De opplyses om rettigheter til innsyn og tilbaketrekking, og kontaktinformasjon til de ansvarlige for undersøkelsen og til personvernombudet i Bergen kommune.

Personidentifiserende data (barn og foreldres navn og foreldres telefonnummer) ble bare registrert i rekrutteringsfasen da vi trengte skriftlig samtykke, og en måte å kontakte foreldrene på for å avtale tidspunktet for fokusgruppeintervjuet. Disse har siden blitt slettet. Opptakene fra intervjuene ble lagret lokalt på pc hvor kun én person har hatt tilgang så lenge utarbeidingen av rapporten har pågått. Disse har siden blitt slettet.

I rapporten gjengis bare generelle kjennetegn. Ingen enkeltpersoner skal kunne gjenkjennes i rapporten eller i annen bruk av data.

2.3 Spørreundersøkelse for foreldre og barn som skulle starte ungdomsskole

I et av foreldreintervjuene kom det frem at det skulle være et møte for foreldre og barn som skulle starte på ungdomsskolen. Vi kontaktet derfor skolen og fikk lov til å delta på møtet for å informere litt om fritidsklubben og dele ut en anonym spørreundersøkelse. I undersøkelsen kunne de som ville krysse av for om de var foreldre eller barn, gutt eller jente, og noen spørsmål rundt fritidsinteresser og interesse for klubben. Vi fikk til sammen 41 svar fra ungdommer og 24 svar fra foreldre.

3 HVA FORELDRE OG BARN SIER

Her oppsummerer vi resultatene fra fokusgruppene, og fra spørreundersøkelsen på foreldremøtet.

- Første del av resultatene sier noe om relevansen av fritidsklubben ved å undersøke hvordan fritidslivet til barna ser ut i dag og hvilke mangler både foreldre og barn ser.
- Så ser vi på hvilke assosiasjoner foreldre og barn har til fritidsklubb som konsept.
- Til sist går vi nærmere inn på hva som skal til for at barna ønsker å delta på fritidsklubben og for at foreldre skal ønske at barna går der. I denne delen kommer det frem både muligheter og potensielle barrierer for deltakelse.

Det helhetlige inntrykket vi sitter igjen med etter undersøkelsen er at oppstarten av ny fritidsklubb vil være et kjærkomment tilskudd til fritidslivet for barn og unge i lokalområdet:

‘Jeg er veldig glad for at dere gjør et forsøk nå da for vi trenger noe her oppe hvertfall, det er jo helt tragisk’ (mor)

‘Jeg klarer ikke å se noe negativt med oppstarten av fritidsklubben’ (far)

3.1 Hvordan ser hverdagen til ungdom (og foreldre) ut?

For å sette arbeidet med fritidsklubben i kontekst, ønsket vi først å kartlegge fritiden til barn og ungdom som vi snakket med. Hvordan ser hverdagen og fritidslivet deres ut? Har de i det heletatt rom for å delta på fritidsklubb?

3.1.1 Idrett og venner

I spørreundersøkelsen vi gjennomførte svarte 9 av 10 ungdommer at de drev med idrett og rundt 7 av 10 at de hang med venner på fritiden. Kun 1 av 10 oppga at de drev med kulturaktivitet (musikk, dans, maling osv.) på fritiden. Dette så vi også i fokusgruppene der de fleste hadde en idrettsaktivitet, mens kun én hadde en kulturaktivitet. I tillegg svarte alle guttene i fokusgruppene at de drev med gaming på fritiden (gjerne sammen med venner), mens alle jentene svarte at de hang med venner.

Hvorvidt de opplevde hverdagen sin som travel varierte, men de fleste ungdommene mente de hadde tid og lyst til å gå på fritidsklubb. Dette ble bekreftet av foreldrene som la vekt på mangelen på fritidsaktiviteter i nærområdet som ikke er idrett:

‘Her oppe er det jo Gneist som regjerer, så hvis ikke du er med på det, så er du vel ikke med på så mye egentlig’ (mor)

Noen av barna går på kulturskolen, men foreldrene mener terskelen er høy for å komme inn der. Ventetiden for å få plass sees som et stort hinder, da barnas interesser fort endrer seg.

Noen av foreldrene har barn som ikke har noen faste fritidsaktiviteter. Disse uttrykker at det mangler aktiviteter i nærområdet som er innenfor barnas interessefelt (som var opplyst som gaming, dans og formingsaktiviteter). En mor forteller at hennes datter som er interessert i idrett har mange aktiviteter, men for sønnen er det lite:

‘Guttungen som ikke er interessert i sånn fotball og den type aktivitet, der sliter jeg med å finne noe. Så da driver jeg og leter og tenker, fordi jeg vil ha det i nærmiljøet, men det er lite’ (mor)

Idrettsdominansen kan også bli et sosialt problem. En far legger vekt på hvordan man, særlig som gutt, kan bli ekskludert om man ikke spiller fotball. Til bursdager inviteres gjerne fotballaget, og så glemmes kanskje de som ikke er med. Da kan barna føle seg tvunget til å delta i en aktivitet de ikke interesserer seg for:

'Altså han eldste min han spilte fotball, ikke fordi han hadde lyst, men fordi alle andre gjorde det. Og som far så var jo det der tortur å se på, altså han hadde ingenting der å gjøre, han hadde jo ikke lyst' (far)

Fokusgruppene viser altså at det er behov for flere varierte aktivitetstilbud i området, og foreldrene er innstilt på å oppfordre til barna til å delta i aktivitet.

3.1.2 Viktigheten av lokale aktivitetstilbud

For foreldrene er tid en begrenset ressurs, særlig for dem med flere barn. Derfor er det viktig med aktiviteter i nærområde som barna kan komme seg til på egenhånd:

'Altså ungene har tid, men vi har gjerne ikke så mye tid' (far)

'Jeg har satt en grense på at skal du gå på mer enn én ting, så skal den andre tingen være her oppe, for jeg har ikke sjans til å følge opp rundt i hele Bergen i forhold til at jeg har 3 stykker som skal på ting' (mor)

Det ble også nevnt at enkelte barn synes det er skummelt å dra til ukjente steder for drive med aktivitet sammen med andre barn og unge de ikke kjenner. Dette kan blir en ekstra terskel for å delta i aktiviteter:

'Hun jenten vår, hun liker å danse, og så er hun jo egentlig en liten teaterspire ... men så synes hun det er skummelt å dra til andre bydeler alene ... så da ble det ikke' (mor)

Både foreldrene og ungdommene selv ser det som positivt at fritidsklubben vil være på skolen etter skoletid. Det er et sted de kjenner til og ungdommene lett kan komme seg til og fra.

3.1.3 Behov for et sted å henge

I fokusgruppene kommer det frem at ungdommene trenger steder hvor de kan henge med venner. Ungdommene forteller at de møter venner for å henge enten hjemme hos hverandre, ute på lekeplass i området, på kjøpesentrene Fanatorget eller Lagunen. De vil gjerne ha et sted de kan møtes innendørs uten at det er hjemme hos hverandre:

'Altså her i Bergen så regner det jo veldig mye, og på klubben kan vi være inne' (jente)

I spørreundersøkelsen svarte nesten 7 av 10 at de ønsker å henge med venner på fritidsklubben, noe som forsterker inntrykket av at et «hengested» mangler i nærområdet.

Ungdommene selv forteller at det har vært en del trøbbel på Fanatorget. De yngre ungdommene synes det er litt skummelt å henge der, da det er en del eldre ungdommer som «drikker» og «truer». Foreldrene uttrykker også at barna trenger flere trygge steder å henge utenfor hjemmet. Ifølge foreldrene foregår det en del «uønsket aktivitet» på Lagunen og McDonalds ved Lagunen, og de ønsker derfor ikke at barna skal henge der. Barna er blitt mer mobile med bybanen, noe foreldrene ser på med bekymring.

'Jeg har jo tenkt at om de kan ha en plass som de kan møtes, jeg tenker at istedenfor at, som mange gjør på et visst alderstrinn nå, så er det Lagunen sant, det er det som er tilbudet' (mor)

Foreldrene mener fritidsklubben kan gjøre skolen til et hengeområde, heller enn Fanatorget og Lagunen, og at det vil være lettere for voksne å bare tilfeldigvis være i området og følge litt med. På lekeplassen ved Fanatorget gjør leveggen det vanskelig å få med seg hva som skjer når man bare går forbi. Skolen har også mange gode fasiliteter og står som en underbrukt ressurs på ettermiddagstid:

'Det er jo gode musikkrom og danserom og alt sånt, og så står det jo liksom tomt på ettermiddagen når ungene og står 'tomt' holdt jeg på å si' (far)

3.2 Hva assosierer ungdom og foreldre med fritidsklubb?

Det er altså behov for flere fritidstilbud i nærområde og steder der barn og unge kan henge, men er fritidsklubb det riktige for å fylle dette behovet?

I fokusgruppene kommer det frem at både barn og foreldre stort sett har gode assosiasjoner til fritidsklubb som konsept. Barna legger vekt på at det er et sted de kan henge med venner, bli kjent med nye mennesker, og gjøre aktiviteter:

'Et sted man kan være med venner etter skolen og sånn.. at man slipper å være på Lagunen eller sånne steder' (gutt)

'Gjør litt forskjellige aktiviteter og ting som du ikke gjør hjemme' (jente)

Foreldrene var også positive, og delte villig minner fra fritidsklubber i sin ungdomstid. For dem hadde det vært et gratis lavterskeltilbud hvor ungdom hengte og var sosiale, spilte biljard, danset og flørtet. Dette er noe de ønsker for egne barn, om enn i litt mer organiserte former:

'Det var gratis, åpent hus og aktiviteter. Men det var ikke så organisert da, som jeg ønsker at det her skal være ... så ikke det blir så mye fest som det var når jeg vokste opp da' (mor)

Flere av foreldrene legger vekt på at fritidsklubben gav dem muligheter og lot dem dyrke interesser som har fulgt dem senere i livet og som har betydd mye for dem.

'Og jeg fikk jo min første jobb etter det da ... for jeg fikk jo etterpå være med når de hadde sommerleir ... så var jeg med en uke der og var med de som var litt yngre til byn og gjorde ting med de...' (mor)

Foreldrene viste til erfaringer med at den tidligere nedleggelsen av fritidsklubben i nærmiljøet førte til henging på Fanatorget og generell u-gang:

'Man samles jo gjerne der fremfor å henge så mye i gatene. Jeg så det, i det de avvirket klubben på Aurdalslia ... da blomstret det jo med greier på Fanatorget og ... altså den gjengen der som skapte litt helvete på Sandsli på den tiden. Men det økte etter at de la ned fritidsklubben altså' (far)

3.3 Hva skal til for at ungdom deltar på fritidsklubb?

Resultatene så langt har vist at både ungdommene og foreldrene ser behov for lavterskel fritidstilbud der ungdom både kan henge og drive med aktiviteter som ikke favnes av idretten i bydelen. I tillegg har både ungdom og foreldre positive assosiasjoner til fritidsklubb som konsept. Men hva er det som er viktig for at ungdommen faktisk skal delta på klubben?

Basert på diskusjonene om muligheter og barrierer i fokusgruppene har vi seks punkt for hva som er viktig for at ungdom bruker og trives på klubben: 1) god kommunikasjon og rekruttering, 2) klare rammer og trygge voksne, 3) medvirkning og valgfrihet, 4) varierte aktiviteter og fokus på det sosiale, 5) alder- og kjønnsbalanse, og 6) mat.

3.3.1 Kommunikasjon og rekruttering

For at barn og unge skal komme på fritidsklubben må de vite at den finnes. Ungdommene selv mente at det beste var å få ut informasjon på skolen og til foreldre. De foreslo for eksempel å henge plakater på skolen og på klassedøren til de aktuelle klassetrinnene, og få lærerne til å skrive det i kalenderen eller legge ut informasjon om åpningstider og innhold på Vigilo. De mente også at det ville være bra om ungdom selv bidro til å lage og dele ut materiale i klassen for å skape mer engasjement rundt klubben:

'Det går jo an at vi lager en forside som vi kan dele ut i ... istedenfor at bare lærerne gir det ut, det er kanskje litt gøyere' (jente)

'At sånn plakat, men at det står litt om hva vi skal gjøre der neste gang, og kanskje hva vi skal spise og sånn' (gutt)

Foreldrene mente også at det var viktig at de selv var godt informert. Dette var både for at foreldre skal kunne reklamere for klubben og oppmuntre barna til å gå, og for å skape trygghet blant foreldrene. Det ble vist til andre fritidsklubber som har Facebook-sider der de legger ut litt om hva som har skjedd på klubben hver uke.

'Jeg tenker at det er viktig å nå ut til foreldrene også ... ikke de bare sender de ut og så tror de at de er her og så er de ikke det, for eksempel' (mor)

For de yngre ungdommene er det fortsatt foreldrene som i stor grad finner og formidler fritidsaktiviteter, mens eldre ungdom i større grad finner aktiviteter selv. Foreldrene oppfordrer derfor til å bruke foreldremøter, FAU, eller lignende for å nå ut til flest mulig foreldre. Å invitere til egne infomøter er også en mulighet, men i foreldrenes allerede travle hverdag er det ikke sikkert dette blir prioritert.

3.3.2 Klare rammer og trygge voksne

For å både ta i bruk og trives på klubben mente ungdommene selv at det var viktig at klubben er lett å finne og at de blir tatt godt imot når de kommer på klubben:

'Hvis det var litt uforklart hvor du skal og så blir du redd for at du ikke vet hvor det er, ... og så vil du ikke neste gang fordi du synes det var så ekkelt når du ikke fant stedet' (jente)

Foreldrene la også vekt på viktigheten av en god mottakelse for at barna skal føle seg sett og velkommen:

'At det blir på en måte en veldig klar mottakelse, at du ikke bare velter inn, men at du blir sett med en gang, 'Hei!' og helst med navnet' (mor)

For at ungdommen skal bli sett på denne måten trenger man også faste ansatte på klubben. Både foreldre og ungdom synes det er viktig med trygge voksne som kan bygge relasjoner med ungdommene over tid. Foreldrene påpekte at det ikke er alle ungdommer så har trygge voksne rundt seg som de føler de kan snakke med, og for disse vil voksenkontakten på klubben være ekstra viktig.

'Men det er garantert mange av disse ungdommene som kommer her bare for å prate med noen liksom. Og da blir det gjerne til at man prater med voksne som jobber her sant fordi man kjenner dem, sant' (far)

De faste ansatte vil også være viktig for å få en oversikt over hva som rører seg blant ungdommen og for å kunne oppdage «uønsket aktivitet». Flere av foreldrene hadde hørt om kjøp og salg av narkotika blant ungdommer i området. På grunn av dette mente noen av foreldrene at det burde være flere voksne på klubben, og at kanskje foreldre også burde bidra. Foreldrene trengte ikke nødvendigvis å være inne på klubben, men kunne «natteravne» i området mens klubben var åpen. Samtidig var flere av foreldrene opptatt av at ungdommene trenger trygge rammer, men også litt frihet:

'Og voksenkontakter, ja, ... men ikke for mye styring for vi styrer jo disse ungdommene hele tiden, det må være en plass der de har fripause ... så kan de gå en plass, diskotek, uskyldig, ... men de får lov til å utforske litt' (mor)

Uttestengning, klikker og manglede vilje til å inkludere sosialt var en frykt hos barn og voksne. Flere snakket om at det være skummelt å gå på klubben om du ikke kjenner noen der. Her vil klare regler for klubben og faste ansatte være viktig for å skape trygghet.

'Hvis det er noen som er der bare for å ha det gøy og så er det noen andre som er der kun for å ødelegge for alle andre' (gutt) 'Ja, det må være voksne der' (annen gutt)

3.3.3 Medvirkning og valgfrihet

Ungdommens mulighet til medvirkning og valgfrihet var viktig for bruk og trivsel på klubben. Ungdommene selv la vekt på at de gjerne ønsket forslag og tilrettelegging til forskjellige aktiviteter fra de voksne, men at de selv kunne velge hva de ville være med på. For at flest mulig skulle føle seg inkludert var det også viktig at det ikke var de samme aktivitetene hver gang, og at det ikke skulle koste penger å delta.

'At det er en del ting som passer for alle, og at man liksom ikke nødvendigvis trenger å gjøre noen av de aktivitetene, men bare snakke sammen og sånne ting' (jente)

'At det er inkluderende ... At alle får være med å bestemme' (gutt)

'At det ikke er noe som liksom.. at man skal noe som koster penger og at noen ikke kan det' (gutt)

Foreldrene var også opptatt av medvirkning. Noen viser til egne erfaringer fra å delta på fritidsklubb og hvor viktig det var for dem at de voksne på klubben var lydhøre for deres interesser:

'Men jeg ser jo sånn som ungdomstrinnet her nå ... det gikk altså i biljard døgnet rundt, altså de stod i kø ... Nå spilles det altså sjakk døgnet rundt, i alle friminutt, i timer ... og det er kanskje noe å ta med seg videre, for det var sånn [klubblideren] gjorde med oss, at når det var liksom noe som var litt opp i tiden, ja så fikk vi mer av det da, så ryddet hun litt i planen for det vi egentlig skulle gjøre og så fikk vi 3 ekstra diskoer det halvåret' (mor)

Videre var de opptatt av at det ikke bør være en moraliserende pekefinger eller hierarkisering av aktivitet, men at barna skal oppleve at deres interesser er verdifulle.

Foreldrene vektla også hvordan medvirkning vil gjøre at ungdommene vil føle eierskap til klubben, som igjen vil bidra til et godt sosialt miljø:

'Får de som går der eierskap til det ... så vil de også støte ut de som er de verste eller kanskje si ifra fordi de ikke vil at de skal ødelegge hvis de har det kjekt sant. Så eierskapet har mye å si for at de holder det godt da' (mor)

3.3.4 Sosiale aktiviteter man ikke kan gjøre hjemme

Som nevnt var behovet stort for et sted å henge med venner, men ungdommene var også interessert i muligheten til å gjøre forskjellige aktiviteter, ha uhytidelige konkurranser og vise seg frem eller lære bort egne ferdigheter til andre. Aktiviteter de kunne tenke seg var å prøve forskjellige instrument, dansing, sy, ballspill, lage mat sammen, brettspill, og se på film på storskjerm. Gaming var en spesielt populær aktivitet blant guttene.

'Jeg spurte han hjemme og det var egentlig det: gaming. Hvis det var mulighet for det så ville veldig mange komme' (mor)

Foreldrene la vekt på at det ville være fint for barna å ha et sted der de kan gjøre ting som de ikke kan gjøre hjemme på grunn av plass og støy:

'For min del, det å ha et sted å spille musikk på, det er jo ikke noe man nødvendigvis kan gjøre hjemme, altså man kan gjerne spille gitar hjemme på gutterommet eller trommer, men man kan ikke lage band. Så man har kanskje ikke den muligheten ... hjemme hos hverandre' (far)

Og de sosiale møtene en slik klubb tilrettelegger for, som man ikke får til hjemme hos hverandre:

'Det var jo det som var kjekt med ungdomsklubben da, å møte andre ungdommer og sånt, og flørte litt, og danse litt, og få gjort de tingene ... Det er den muligheten da til å få det sosiale som ikke er hjemme hos' (mor)

Foreldrene var også begeistret for hvordan kultur- og håndverksaktivitet kan skape sosiale bånd samtidig som barna får prøve noe nytt og kreativt:

'Det er sikkert veldig fint det der kunst- og håndverk-biten også ... det er ikke like naturlig for alle å sette seg ned og være sosiale i en gruppe, men hvis de begynner med noe praktisk så ... kan det spille seg ut et vennskap på siden' (mor)

Det er denne blandingen av kreative aktiviteter der det ikke er noen spesifikke krav til prestasjoner og de sosiale rammene som fritidsklubben gir som gjør at tilbudet også kan fange opp dem som er ekstra sårbare:

'De som ikke har det så fint hjemme da, som jeg tror kan ha veldig nytte av å bare komme et sted å slappe av, ikke ha noen krav til nå skal ...' (mor)

Noen foreldre mente at hvis ungdommene får frie tøylar kan de finne på mye bra:

'Ja, det kan jo være alt fra å lage musikk til å lage et show for den saks skyld, grensene er jo bare hva de gidder å gjøre selv, altså du kan ikke tvinge dem til å lage et show, men hvis de frivillig kommer og sier 'jeg kan lage musikk til showet', 'jeg kan spille', 'jeg kan være en ...' altså, så lager de en revy plutselig, eller de lager en konsert' (far)

Videre: 'Men det krever jo at dere klarer å få tak i noen som på en måte klarer å så de der frøene ...' (mor)

Innenfor de trygge rammene på klubben kan dette også være en arena hvor ungdommene tar opp tema som opptar dem til diskusjon. Noen foreldre foreslo temakvelder, f.eks. om seksualitet og grensesetting.

3.3.5 Alder og kjønn

Da vi gjennomførte undersøkelsen, var ikke aldersgrensen for klubben helt bestemt. Vi var derfor interessert i hva både foreldre og barn synes om alderssammensetning på klubben. Her var det ulike meninger. Noen av de yngre ungdommene, som fortsatt gikk på mellom-trinnet, synes det var skummelt å gå på klubb med de eldste på ungdomsskolen. Hovedbekymringen var at de skulle bestemme for mye og at de skulle drikke alkohol på klubben:

'At det er mange som er der som er liksom 3 år eldre enn oss og de er sånn som styrer litt...' (gutt)

'Men for eksempel hvis det er fra 6.-9. da så, ... for eksempel mange 9. klassinger som liksom drikker og masse sånn ... så blir det ganske skummelt for oss å komme' (gutt)

Andre synes det ville være kjekt å være sammen med de som er litt eldre:

'Altså, jeg er ganske sikker på at alle liker å være med de som er sånn litt eldre enn deg, ... du synes kanskje de er litt morsommere eller du ser opp til dem' (gutt)

Foreldrene var skeptisk til å favne for mange aldersgrupper fordi det ville gjøre det utydelig hvem som er målgruppen for fritidsklubben. Samtidig så de verdien av å starte rekrutteringen til klubben blant de yngre ungdommene, for å få forankret klubben før de blir for gamle og uinteresserte:

'Men jeg skulle ønske at dere klarte å hanke de rundt 7. trinn, fordi at kommer du til 9.-10. så vet jeg ikke om det er så interessant lenger' (mor)

Foreldrene ønsket også å ha et tilbud i nabolaget for de på mellomtrinnet (en «juniorklubb») fordi «med bybanen så blir Bergen lett stor» (far) og de er fortsatt litt unge til å utforske så langt hjemmefra.

Både ungdommene og foreldrene mente at det var viktig med en 50/50 kjønnsbalanse på klubben, og at dette ville gi de beste forutsetningene både for det sosiale og for variert aktivitet:

'Jeg håper det blir litt blandet sånn at man kan bli kjent med både gutter og jenter' (jente)

'Ja, jeg synes det er litt viktig, siden hvis det er sånn ... 16 jenter og 4 gutter, da blir det littegranne ukomfortabelt for gutta' (gutt)

3.3.6 Mat

Siden fritidsklubben vil være et tilbud rett etter skoletid mente både ungdommene selv og foreldrene at det var bra om det ble servert noe mat. Det trengte ikke være noe stort, men for eksempel sandwicher, pølser, eller frukt. Noen ungdommer foreslo at de kunne ha en «kosekveld» med ekstra god mat en gang iblant. Foreldrene synes det var viktig med mat, både for å holde blodsukker og hormoner i sjakk, men også for den sosiale flaten det skaper å lage og spise et måltid sammen.

Som tidligere nevnt var ungdommene selv interessert i matlaging eller baking sammen på klubben. Baking var et interessant eksempel på en aktivitet ungdommene savnet i hverdagen. Det kom frem at 7. klasse ikke lenger har faget «mat og helse», og de ønsket derfor en ny arena hvor de kunne bake sammen. Det ble proklamert at dette var en av de få aktivitetene som ville engasjere på tvers av kjønn.

4 OPPSUMMERING OG KLUBBEN SOM ÅPNET

Resultatene fra denne undersøkelsen bekrefter funn fra tidligere forskning og andre utredninger gjort i Bergen kommune. Dette gir i seg selv en viktig kontroll på at «kartet stemmer med terrenget» i det faglige grunnlaget for arbeidet med fritidsklubber i Bergen.

Rapporten får frem stemmer fra barn og unge og deres foreldre i Ytrebygda bydel. Dette er en viktig del av medvirkningsarbeidet til kommunen.

Overordnet bekrefter undersøkelsen at det er fritidsklubbens frie form kombinert med kreative aktiviteter som er viktig, og at dette er et behov i barn og unges fritid. Det kommer også frem interessante lokale nyanser som viser verdien av å gjøre lokale undersøkelser. Det er et savn etter kulturaktiviteter og aktiviteter for de som ikke er interessert i bydelens sterke idrettstilbud. Foreldrene har også et behov for lokale aktiviteter som holder yngre ungdommer borte fra kjøpesentre og sentrum. Et sted der det er trygge voksne, som nettopp ikke er foreldre, slik at ungdommen kan ta noen nye steg ut i verden. For ungdommen er det viktig at fritidsklubben skiller seg fra andre typer fritidsaktiviteter. Dette er ikke en konkurransearena der det handler om å være flink, men et sted ungdom kan prøve forskjellige aktiviteter i fellesskap og hvor det «å henge» er legitimt og utviklende.

Konkret har undersøkelsen bidratt til valg av målgruppe, kompetanseprofilen til ansatte, innhold i klubben, og til arbeidet med markedsføring av klubben i Ytrebygda. Undersøkelsen inngår også i kulturetaten i Bergen kommunes arbeid med kontinuerlig forbedring av alle klubbene.

Klubben i Ytrebygda åpnet i mai 2023. Målgruppen er 7. trinn og ungdomstrinnene (8.-10. trinn).

For å gi barna på 7. trinn ett tilbud, samt å rekruttere bedre, ble det besluttet at tilbudets målgruppe går på tvers av barne- og ungdomstrinnene. For å gi ungdom eierskap til klubben og gjøre lokalene mer attraktive ble det gjennomført en gatekunstworkshop sommeren 2023. Der fikk ungdommene bruke sin kreativitet til å dekorere klubbveggene (se høyre side av forsidebildet).

Klubben har åpent like etter skoletid på tirsdager fra kl. 13.30 til 18.30. Alle elevene er ferdig tidlig på skolen denne dagen, noe som bidrar til en naturlig overgang til klubben. To klubbledere er ansatt med kompetanse innen musikk og kreative visuelle fag. Aktivitetene blir til i samråd med ungdommenes tanker og ideer. Mat som del av tilbudet har vist seg svært viktig. Gaming på spillkonsoll er også en viktig aktivitet.

5 RELEVANTE KILDER

Fra Barnefamiliepanelet

Barn og unge i Vestland: Faste organiserte aktiviteter 2022 (november 2022, revidert utgåve mars 2023) <https://www.bergen.kommune.no/api/rest/filer/V20483230>

Kven deltek og kva kostar det? Barn og unges fritidsaktivitetar i Bergen (mai 2021). <https://www.bergen.kommune.no/api/rest/filer/V48576>

Om fritidsklubber

Redd Barna (2022): Et bra sted å være. Fritidsklubbens betydning for barn og unge. <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/et-bra-sted-a-vaere-slik-barn-og-under-ser-det/>

Seland, I. og Andersen, P. L. (2019): Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv. Analyser av statlige dokumenter 2007-2017 og Ungdata 2015-2017. NOVA Notat 1/19. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/1312>

Seland, I. og Andersen, P. L. (2020): Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus? Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning. https://www.idunn.no/ntu/2020/01/hva_kjennetegner_ungdom_som_gaar_paa_norske_fritidsklubber_og

Ungdom og fritid (2020): Klubbundersøkelsen 2020. https://www.ungdomogfritid.no/wp-content/uploads/UF_Klubbundersokelsen_2020.pdf

Om kultur og folkehelse

Fancourt, D. & Finn, S. (2019): World health organisation scoping review; What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289054553>

Hundevadt, M.O. & Klausen, M.E. (2019): Kan kunst være nøkkel for utvikling av eksekutive funksjoner hos barn? Avsluttende rapport for forskningspiloten Kunsten å lære. Høyskolen i Innlandet. <https://media.wpd.digital/kulturtanken/uploads/2021/04/Kunsten-a-laere-rapport.pdf>

Om fokusgrupper

Morgan, D.L. (1997): Focus groups as qualitative research. Qualitative Research Methods Series, Vol 16, Second edition. Sage publications.

6 VEDLEGG

For at tilsvarende undersøkelser skal kunne gjennomføres av andre legger vi ved prosessbeskrivelse, invitasjon og informasjonsskriv med samtykkeskjema, intervjuguide, bakrunnsskjema til foreldre, og spørreskjema delt ut på foreldremøte.

6.1 Plan for gjennomføring og prosess i korte trekk

A: Prosjektbeskrivelse som gikk til kulturkontoret, mars 2023:

Kvalitativt forskningsprosjekt Fana/Ytrebygda

Dette er et kort dokument som beskriver hvordan Seksjon for plan og analyse vil gå frem for å gjennomføre et kvalitativt forskningsprosjekt i samarbeid med Kulturkontoret i Fana og Ytrebygda. Vi tenker å gjennomføre en fokusgruppeundersøkelse der vi snakker med 3-4 grupper (maks 5 personer i hver gruppe) om et tema kulturkontoret ønsker mer kunnskap om. Hvert gruppeintervju vil vare i ca. 1 time.

Frengangsmåte:

1. **Avgrensning av tema:** Første steg er å finne ut hva dere har behov for å undersøke. Er det noen spesifikke grupper eller områder dere ønsker mer informasjon om? Hvilke tema er mest interessante for dere? Er det deltakelse i aktiviteter generelt eller noen spesifikke aktiviteter?
2. **Spissing av problemstilling:** Når dere har bestemt dere for tema vil Seksjon for plan og analyse hjelpe dere med å spisse problemstillingen og se hva vi har av relevant informasjon i barnefamiliepanelet og evt. annen forskning. Jo mer vi avgrenser problemstillingen jo lettere vil det bli å gjennomføre undersøkelsen på en god måte.
3. **Avgrensning av utvalg:** Så må vi finne ut hvem det er best å snakke med for å svare på problemstillingen og hvem det er praktisk mulig å få rekruttert.
4. **Utforming av undersøkelsen:** Når problemstilling og utvalg er definert vil Seksjon for plan og analyse lage utkast til intervjuguide, informasjonsskriv til rekruttering og samtykkeskjema.
5. **Rekruttering av utvalg:** Hvordan når dere de dere ønsker å snakke med? Er det mulig å rekruttere gjennom skoler eller andre institusjoner? Selve rekrutteringen innebærer å sende ut invitasjoner til å delta i undersøkelsen gjennom relevante kanaler, og avtale tidspunkt for intervju med dem som takker ja. Her ønsker vi å rekruttere 3-4 grupper med 3-5 personer i hver gruppe.
6. **Praktisk gjennomføring av fokusgrupper:** Dere stiller med lokale og noe møtemat (pizza e.l.), og vi gjennomfører selve fokusgruppeintervjuene i felleskap.
7. **Analyse av datamateriale:** Seksjonen analyserer intervjuene og skriver rapport.

B: Beskrivelse av prosessen, juni 2023

1. Første møte: Hva trenger Kulturkontoret i Fana og Ytrebygda mer kunnskap om?

I midten av februar 2023 hadde Seksjon for plan og analyse et møte med Kulturkontoret i Fana og Ytrebygda og Kulturretaten om å hjelpe dem med en mindre kvalitativ undersøkelse i form av fokusgruppeintervju. I møtet kom det frem at behovet var en undersøkelse vinklet mot den nye fritidsklubben som skulle startes i Ytrebygda; Hva må klubben tilby for at den skal oppleves relevant/spennende for både deltagerne og deres foresatte? Hva kan være til hinder for deltagelse?

2. Forarbeid til gjennomføring

Fra midten av februar til midten av mars jobbet rådgivere i seksjonen og kulturkontoret med forberedelser til undersøkelsen. Gjennom 4 møter med tilhørende epostkorrespondanse gjennomføres:

- Videre spissing av problemstilling og avgrensing av hvem vi ønsker å snakke med for å svare på denne (aldersgrupper, kjønn, område, andre kjennetegn)
- Avklaring av hva som finnes av relevant informasjon:
 - Hvilke fritidsaktiviteter finnes i området
 - Hvilke erfaringer har Kulturkontoret fra arbeid med fritidsklubb tidligere
 - Hva er rammene for fritidsklubben som skal etableres, finnes lignende klubber som vi kan ta lærdom av?
 - Noen timers feltarbeid på annen fritidsklubb med lignende rammer som den som skal etableres
 - Hva har vi av relevant informasjon i Barnefamiliepanelet om Ytrebydga og om fritidsklubb
 - Hva sier annen forskning om fritidsklubb
- Avklaring av metode for datainnsamling: Fokusgruppeintervjuer (4 grupper)
- Avklaring av hvordan vi rekrutterer til fokusgruppene og hvilke insentiver vi skal bruke
- Etablering av kontakt med skole i område for rekruttering og avtale av intervju-tidsrom
- Utarbeiding av samtykkeskjema for barn og voksne, i dialog med personvernjurist
- Utarbeiding av invitasjon til deltakelse i undersøkelsen
- Dialog med skolen om utsending av invitasjon og innhenting av samtykkeskjema
- Utarbeiding av intervjuguider
- Avklaring av rammene for rapporten og utarbeiding av disposisjon

3. Gjennomføring av undersøkelsen

Selve gjennomføringen av undersøkelsen ble gjort fra slutten mars til slutten av april (før og etter påskeferien) i samarbeid mellom kulturkontoret og seksjonen. Gjennom perioden hadde vi dialog med skolen for å fastsette tid og sted for intervju. Vi kjøpte inn snack til å servere og gavekort som kunne vinnes ved å delta i undersøkelsen. Vi gjennomførte 2 gruppeintervju med skolebarn på dagtid, og 2 gruppeintervju med foreldre på kveldstid. I tillegg snakket vi med avdelingsleder på skolen.

I det siste foreldreintervjuet kom det frem at det skulle være et møte på skolen for foreldre og barn om overgangen fra 7.-8. klasse i midten av mai. I dialog med rektor ble det avtalt at de nyansatte klubblederne kunne delta på møtet, presentere den nye fritidsklubben kort og dele ut en kort spørreundersøkelse som de som ville kunne svare på.

4. Skrivning av rapport

Rapporten ble utarbeidet i etterkant av undersøkelsen av seksjonen.

5. Forbedringspunkter:

- Etablere kontakt med skolen i god tid
- Informere om undersøkelsen på foreldremøte o.l. for å få bedre forankring og svarprosent

6.2 Invitasjon og informasjonsskriv med samtykkeskjema

Hvordan skal den nye fritidsklubben på Sandsli bli?

Bergen kommune skal starte en fritidsklubb ved Ytrebygda kultursenter. Klubben vil være åpen 3-4 timer en fast dag i uken, og ha 2 ansatte klubbledere.

Vi ønsker deres innspill

Ungdom inviteres til å være med i en samtale sammen med andre fra klassen i midttimen i uke 17. Vi stiller noen spørsmål, prater litt sammen og koser oss med litt snacks. De som deltar vil være med i trekningen av et **gavekort for to på Rush trampolinepark.**

Foreldre inviteres også til en samtale om den nye fritidsklubben på mandag 24. april kl. 18 på Skranevatnet skole. Dette blir en uformell prat der dere kan komme med innspill og erfaringer. Vi serverer litt snacks.

Sammen med denne invitasjonen er det et påmeldingsark som dere leverer til klasselærer innen torsdag 20. april. Dette blir også sendt med hjem i skolesekken.

Foreldre må gi sitt samtykke til at deres barn kan delta i undersøkelsen.

Bli med å bestem hvordan den nye fritidsklubben på Sandsli skal bli!

BERGEN
KOMMUNE

Hvordan skal den nye fritidsklubben på Sandsli bli?

Dette er et spørsmål til deg og/eller ditt barn i []. klasse ved Skranevatnet skole om å delta i en undersøkelse hvor formålet er å finne ut hva barn og unge på Sandsli trenger i en fritidsklubb. I dette skrivet gir vi deg informasjon om undersøkelsen og hva deltakelse vil innebære for deg og/eller ditt barn.

Formål

Bergen kommune ønsker å starte opp en fritidsklubb ved Ytrebygda kultursenter. Derfor ønsker vi å snakke med barn, ungdom og foreldre på Sandsli om hva dere ønsker av en fritidsklubb og hva som skal til for å skape et trygt sosialt miljø hvor ungdom kan drive med ulike fritidsinteresser. Resultatene fra undersøkelsen vil bidra til å skape et godt og lokalt forankret tilbud til ungdom på Sandsli.

Hvem er ansvarlig for undersøkelsen?

Bergen kommune ved Fana og Ytrebygda kulturkontor er ansvarlige for undersøkelsen. Undersøkelsen gjennomføres av rådgiver Rebecca Dyer Ånensen fra Seksjon for plan og analyse ved Bergen kommune. Hun har bred forskningserfaring fra Universitetet i Bergen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du og ditt barn blir spurt om å delta i denne undersøkelsen fordi barnet går i []. klasse på Skranevatnet skole. Vi ønsker å vite hva ungdommene ønsker i en fritidsklubb og hva som skal til for å skape et trygt og trivelig sosialt miljø som gjør at de ønsker å fortsette der når de starter på ungdomsskolen. Vi ønsker også å vite hva du som forelder synes er viktig for at du vil sende ditt barn på fritidsklubben.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du samtykker på vegne av ditt barn vil barnet etter eget ønske kunne delta i et gruppeintervju sammen med 5-7 andre klassekamerater. Om mange vil delta, vil det bli gjort en loddtrekning blant elevene som har meldt seg. Gruppeintervjuet vil foregå i midttimen på skolen en dag i uke []. Vi vil komme tilbake med nøyaktig dato når dette er avklart. Gruppeintervjuet vil vare i ca. 45 min. Deltakelse vil ikke gå utover undervisningen og det vil bli servert frukt og snacks. I gruppeintervjuet vil barna inviteres til å diskutere noen spørsmål om fritidsklubber og å gi innspill til klubbens innhold. Det vil være mulig for deg som foresatt å få se intervju spørsmålene på forhånd dersom dette er ønskelig.

Barna som deltar vil være med i trekningen av et gavekort for to på Rush trampolinepark.

Hvis du som foresatt samtykker til å delta selv vil du inviteres til et gruppeintervju med 4-5 andre foreldre, [dato]. Gruppeintervjuet vil vare i ca. 1 time. Det vil bli servert frukt og snacks. Dere vil få muligheten til å diskutere noen spørsmål om fritidsklubber og å gi innspill til klubbens innhold.

Det vil brukes lydopptaker under intervjuet, men opptakene vil bli slettet når rapporten fra intervjuene er ferdigstilt (senest 30. juni 2023).

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle deres personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg eller ditt barn hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Deltakelse eller ikke deltakelse vil ikke påvirke ditt forhold til skolen eller lærere på noen måte.

Det er ikke en forutsetning at både foreldre og barn deltar. Om du ønsker å delta, men ikke ønsker at barnet ditt skal delta, signerer du «Samtykkeerklæring for foresattes deltakelse». Om du vil la barnet ditt delta, men ikke ønsker å delta selv, signerer du «Samtykkeerklæring for barnets deltakelse». Om begge ønsker å delta signerer du begge.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er bare rådgivere fra kommunen som jobber direkte med undersøkelsen som vil ha tilgang på lydopptaket fra intervjuene. Disse vil lagres sikkert på pc og ikke være tilgjengelig for andre. Navn og kontaktopplysninger til deltakere vil oppbevares adskilt fra øvrige data.

Deltakerne i undersøkelsen vil ikke kunne gjenkjennes i den endelige rapporten. Rapporten vil inkludere innsikten fra intervjuene og anonymiserte sitater.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Undersøkelsen vil etter planen avsluttes 30. juni 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres. Lydopptak og kontaktinformasjon vil slettes, men anonymiserte transkripsjoner (sitater fra opptakene) vil beholdes til bruk i videre undersøkelser. Disse vil ikke kunne spores tilbake til opphavspersonen.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Dette er hjemlet i Personvernforordningens artikkel 6 (1)(a).

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Bergen kommune: Rebecca Dyer Ånensen (rebecca.anensen@bergen.kommune.no)
- Bergen kommune: Ingrid Brandal Mosesen (IngridBrandal.Mosesen@bergen.kommune.no)
- Bergen kommunes personvernombud: personvernombud@bergen.kommune.no

Samtykkeerklæring for barnets deltakelse

Jeg har mottatt og forstått informasjon om undersøkelsen om fritidsklubb på Sandsli, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til at mitt barn [barnets navn] _____ kan delta i gruppeintervju i skoletiden. Jeg samtykker til at opplysninger om mitt barn kan behandles frem til prosjektet er avsluttet.

Navn og epost/tlf.nr til foresatt:

Foresattes signatur og dato

Samtykkeerklæring for foresattes deltakelse

Jeg har mottatt og forstått informasjon om undersøkelsen om fritidsklubb på Sandsli, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til å delta i gruppeintervju og at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

Navn og epost/tlf.nr (om ikke utfylt over):

Signatur og dato:

6.3 Intervjuguide

Intervjuguide ungdommer

Introduksjon

Introdusere oss selv. Vise til snacks.

Dette er ment som en vanlig samtale der vi er interessert i deres meninger og tanker om fritidsklubb. Helt frivillig å være med. Dere velger selv hva dere vil svare på.

Det som blir sagt i gruppen forblir mellom oss. Det går fint om dere ønsker å fortelle andre hva dere selv har sagt, men ikke fortell hva andre har sagt i gruppen. Det skal være trygt for alle å uttrykke seg her. Vi bruker båndopptaker for å slippe å skrive ned alt slik at vi kan være mer tilstede i samtalen. Dette opptaket vil bli slettet når vi er ferdig med undersøkelsen.

Spørsmål

Før vi forteller litt mer om fritidsklubben som skal startes her på Sandsli så vil vi spørre dere litt om **hva dere forbinder med fritidsklubb:**

- Hva tenker dere når dere hører ordet fritidsklubb? Eller ungdomsklubb?
- Hva gjør man der?
- Hvem går på fritidsklubb?

Kulturkontoret forteller om fritidsklubben på Sandsli og hva som er planlagt foreløpig.

Hvilke interesser har dere?

- Hva liker dere å gjøre på fritiden? Hva er gøy å gjøre?
- Har dere allerede mange fritidsaktiviteter (fotball, håndball, dans, osv?) Ukentlig/fast?
- Hvor møter dere venner for å henge? Hjemme eller ute? Kjøpesenter?

Hva kan bidra til deltakelse?

- Hva skal til for at dere ønsker å delta på en fritidsklubb?
- Hva ønsker dere fra de voksne?
- Hva skal til for at dere føler dere velkommen?
- Hvor/hvordan ønsker dere informasjon?
- Siden dette blir et tilbud rett etter skoletid – er det viktig med mat?

Hva kan hindre deltakelse?

- Hva kan være grunner til at dere ikke ønsker å delta?
- Er det noe som virker skummelt med en slik klubb?
- Har alder på de andre ungdommene noe å si? På din alder? Eldre/ynge? Til de yngre: Hva tenker du om noen på 16 år er med? Til de eldre: Hva tenker du hvis noen på 11/12 er med?
- Har kjønn noe å si? Ville du trives hvis flertallet var gutter/jenter? Eller mer 50/50?
- Vil dere ha et sted for å henge/chille eller et sted med mange aktiviteter?
- Hvis ikke vennene deres blir med ville dere likevel gått? Er det viktig å gå sammen med venner?
- Det er tenkt at klubben skal ha åpent på tirsdager rett etter skoletid når skolen slutter tidlig. Kan dere på tirsdager?
- Hvilken dag, tid passer?

Intervjuguide foreldre

Introduksjon

Introdusere oss selv. Vise til snacks.

Dette er ment som en vanlig samtale der vi er interessert i deres meninger og tanker om fritidsklubb.

Helt frivillig å være med.

Dere velger selv hva dere vil svare på.

Det som blir sagt i gruppen forblir mellom oss. Det går fint om dere ønsker å fortelle andre hva dere selv har sagt, men ikke fortell hva andre har sagt i gruppen. Det skal være trygt for alle å uttrykke seg her.

Vi bruker båndopptaker for å slippe å skrive ned alt slik at vi kan være mer til stede i samtalen. Dette opptaket vil bli slettet når vi er ferdig med undersøkelsen.

Kort spørreundersøkelse på papir – de kan levere den (brettet for anonymitet) når de går.

Spørsmål

Før vi forteller litt mer om fritidsklubben som skal startes her på Sandsli så vil vi spørre dere litt om **hva dere forbinder med fritidsklubb:**

- Hva tenker dere når dere hører ordet fritidsklubb? Eller ungdomsklubb?
- Hvilke erfaringer har dere med fritidsklubb?
- Hvem går på fritidsklubb?

Kulturkontoret forteller om fritidsklubben på Sandsli og hva som er planlagt foreløpig.

Hvordan ser fritiden til barna deres ut?

- Er det travelt? Har de mange aktiviteter?
- Har de interesser de ikke får utført pga. manglende tilbud?
- Hvor møter de venner for å henge?

Hva kan bidra til deltakelse?

- Hva skal til for at dere ønsker å sende barna på fritidsklubb?
- Er det viktig med mat?
- Hva ønsker dere fra de voksne?
- Hva skal til for at dere føler at barna er trygge?

Hva kan hindre deltakelse?

- Hva tenker dere kan være hinder for å delta?
- Er det noe som virker skummelt med en slik klubb?
- Er alder på de andre barna viktig?
- Er kjønn viktig?
- Type aktivitet?

6.4 Spørreskjema til fokusgrupper med foreldre

Anonymt spørreskjema for bakgrunnsinformasjon om foreldre

1. Hva er alderen på alle barna i din husholdning?

2. Hvilke fritidsaktiviteter deltar ditt/dine barn på (sett gjerne barnets alder i parentes)?

3. Hva er det høyeste utdanningsnivået i din husholdning?

- Videregående/fagskole utdanning
- 3-årig universitets- eller høyskoleutdanning
- Mer enn 3-årig universitets- eller høyskoleutdanning
- Ønsker ikke svare

4. Har du noen gang sagt nei til en fritidsaktivitet (for barn) fordi den har vært for dyr?

- Ja
- Nei
- Ønsker ikke svare

6.5 Spørreskjema delt ut på foreldremøte

Undersøkelse om fritidsklubb

Kulturetaten i Bergen kommune skal starte fritidsklubb på Ytrebygda kultursenter/Skranevatnet skole. For å bidra til at tilbudet blir relevant for deg/ditt barn ber vi deg svare på denne korte spørreundersøkelsen. Svarene vil behandles anonymt og inngå i en rapport om arbeidet videre med fritidsklubben.

1. Jeg er:

- Ungdom
- Forelder

2. Hvordan vil du beskrive din/ditt barns fritid? (Mulig å krysse av på flere ting)

- Driver med idrett
- Driver med kultur (musikk, dans, maling osv.)
- Henger med venner
- Driver med annet: _____
- Har ingen fritidsaktiviteter

3. Hva ønsker du/ditt barn å gjøre på klubben? (Mulig å krysse av på flere ting)

- Formingsaktivitet (maling, tegning, foto, osv.)
- Danse
- Gaming
- Brettspill
- Spille i band med opptak
- Musikkproduksjon på data
- Bare chille
- Henge med venner
- Lage mat sammen
- Lage podcast
- Spille ballspill
- Animasjonsverksted
- Annet: _____

4. Hva er viktig for at du/ditt barn skal gå på klubben? (Mulig å krysse av på flere ting)

- At venner er med
- At det er trygge voksne der
- At det er gå/sykle-avstand
- At det serveres mat
- Annet: _____

